

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавська державна аграрна академія
Інститут проблем природокористування та екології
Національної академії наук України
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Житомирський національний агроекологічний університет
Університет Хоенхайм, м. Штутгарт (Німеччина)
Курганська державна сільськогосподарська академія ім. Т.С. Мальцева
Вагенінгенський університет і науково-дослідний центр, м. Вагенінген (Нідерланди)
Казахський агротехнічний університет імені Сакена Сейфуліна
Опольський університет, м. Ополь (Польща)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**II міжнародної
науково-практичної інтернет - конференції**

**ЕФЕКТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНО-СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ У
КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ:
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ**

**28 листопада 2018 року
м. Полтава, Україна**

*Свідоцтво ДУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»
(УкрІНТЕІ)
№486 від 11 жовтня 2018 року*

Друкується за ухвалою факультету агротехнологій та екології (Протокол № 4 від 26 листопада 2018 року.) та кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля (Протокол № 4 від 23 листопада 2018 року)

Матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет - конференції "Ефективне функціонування екологічно-стабільних територій у контексті стратегії стійкого розвитку: агроекологічний, соціальний та економічний аспекти" – 28 листопада 2018, Полтава – 255 с.

У збірнику представлені матеріали конференції за наступними напрямками: агроекологічні, соціальні та економічні передумови трансформації сільськогосподарських угідь в екологічно стабільні; агроекологічні основи раціонального використання земель для створення екологічно стабільних територій; агроекологічні, соціальні та економічні аспекти сільськогосподарського природокористування територій; методика та методологія оцінки стану довкілля, ефективності управлінських дій зі створення і функціонування екологічно стабільних територій; оцінка та аналіз еко-соціальної і економічної стабільності територій; підвищення ефективності використання, відтворення і охорони природних ресурсів на екологічно стабільних територіях; агроекологічні, соціальні та економічні складові ефективного функціонування екологічно стабільних територій.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика розвитку екологічного господарювання, суспільства, сільського господарства й економіки.

Матеріали видані в авторській редакції.

Рецензенти:

Дегтярьов В. В. - доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ґрунтознавства, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, м. Харків

Харитонов М. М. - доктор сільськогосподарських наук, професор, керівник центру природного агровиробництва, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність даних та правильність посилань несуть автори наукових робіт

ОЦІНКА ВПЛИВУ АГРОКЛІМАТИЧНИХ УМОВ НА УРОЖАЙНІСТЬ СОЇ В ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ Толмачова А. В., Висоцький В. О.	48
ТЕНДЕНЦІЯ ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ФОТОСИНТЕЗУ ХВОЇ ШПИЛЬКОВИХ ДО 2050 РОКУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МОДЕЛЮВАННЯ Ляшенко Г. В., Кузнєцова Ю. О.	50
ОЦІНКА ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ОРГАНІЧНОГО ВУГЛЕЦЮ ТА АЗОТУ ҐРУНТУ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР Галицька М. А., Лєшен Я. П.	52
Розділ II. АГРОЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО СТАБІЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ.	55
ШЛЯХИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ. ВОЛОГОЗБЕРЕЖЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ. НАУКОВО ОБҐРУНТОВАНА СІВОЗМІНА – ЗАКОН ЗЕМЛЕРОБСТВА Опара М. М.	55
СЦЕПЛЕНИЕ И УГОЛ ВНУТРЕННЕГО ТРЕНИЯ КАК ПАРАМЕТРЫ ПРОГНОЗА ЭРОЗИИ ПОЧВ И ҐРУНТОВ. Скрипник О. А.	60
ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ РІВНОВАГИ АГРОЛАНДШАФТІВ Ярошенко І. Ю.	62
ВИКОРИСТАННЯ МІНЕРАЛЬНИХ І ОРГАНІЧНИХ ДОБРІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ Боруцька Ю. З., Рибак С. Б.	63
ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАНУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ Колєснікова Л. А., Третьякова Д. М.	66
ЦІНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА Степасюк Л. М., Моргун С. О.	67
ПРИНЦИПИ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ПАСОВИЩ Чалая О. С., Чалий О. І.	68
МОНІТОРИНГ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ – ВАЖЛИВА ЛАНКА ІНТЕГРОВАНИХ СИСТЕМ ЗАХИСТУ РОСЛИН Шабанова К. О., Костенко А. А., Поспєлова Г. Д., Коваленко Н. П.	69
ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ Кифяк О. В., Ваганова О. В.	71

4. відмирання рослинності під фекаліями тварин, внаслідок припинення доступу повітря до них.

5. відкладання великої кількості калових мас на пасовищі призводить до забруднення ґрунтів, води, в тому числі і патогенними мікроорганізмами, яйцями гельмінтів.

6. Вплив на зооценоз пасовищної екосистеми (поїдання разом із травостоєм представників мікро- і мезофауни, знищення дрібних тварин (дощові черві)).

Однак, необхідно зазначити, що при екологічно обґрунтованій пастьбі біологічна продуктивність пасовищної рослинності, чисельність злакових рослин, кормова цінність травостою може зростати. Це в свою чергу позитивно відображається на продуктивності тварин та якості продукції тваринництва [2, с. 289].

Тобто, вплив стад сільськогосподарських тварин на стан пасовищних біогеоценозів є значним та може бути як позитивним так і негативним. Для збереження біорізноманіття та продуктивності пасовищ необхідно дотримуватись правил їх використання та управління стадами. До заходів, що дозволяють підтримати травостої на високому виробничому рівні відносять:

- чергування періодів випасання і перезалуження (засів, скошування);
- раціональне випасання з дотримання щільності популяцій (загінне або порційне випасання);
- догляд за пасовищем (внесення мінеральних та органічних добрив, підсів) [2, с. 295, 3].

Бібліографічний список

1. Практикум по зоогієні з основами ветеринарної екології / Високос М. П., Чорний М. В., Бойко О. О., Фурман С. В. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2012. – 354 с.

2. Сельскохозяйственная экология / Н. А. Уразаев, А. А. Вакулин, А. В. Никитин и др. – М.: Колос, 2000. – 304 с.

3. Електронний ресурс: <https://propozitsiya.com/ua/osoblivosti-stvorenniya-ta-racionalnogo-vikoristannya-pasovishch>

МОНІТОРИНГ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ – ВАЖЛИВА ЛАНКА ІНТЕГРОВАНІХ СИСТЕМ ЗАХИСТУ РОСЛИН

**Шабанова К. О., Костенко А. А.,
Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.**
м. Полтава Україна

Системи інтегрованого захисту рослин складають основу одного з важливих елементів рослинництва і являють собою результат послідовного розвитку теоретичних і практичних розробок щодо фітосанітарії агроєкосистем. Згідно з сучасними концепціями захисту рослин, передбачається не знищення окремих видів шкочинних організмів, а довготривале стримування шкідливого комплексу на «безпечному рівні» [8].

Інтегрований захист рослин, в свою чергу, ґрунтується на біоценотичному підході до використання агрофармакологічних засобів боротьби, який передбачає використання надійних критеріїв для оцінювання фітосанітарного стану агроценозу, з урахуванням екологічної й економічної доцільності. Таким чином, базовим принципом системи фітосанітарного контролю агроценозів являється якісний моніторинг динаміки популяцій шкідливих організмів. Вивчення динаміки шкідливих і корисних організмів, а також факторів, що обмежують рівень чисельності окремих їх популяцій, є початковим етапом у пізнанні закономірностей масового розмноження окремих видів [4].

Під моніторингом розуміють спосіб послідовного спостереження й контролю фітосанітарної ситуації посівів на основі епідеміологічних даних в масштабах регіонів або полів у господарствах, що здійснюється різними методами з метою прийняття оптимального

рішення щодо проведення прямих заходів із захисту рослин, квантифікації забруднення навколишнього середовища, а також виявлення змін чутливості й вірулентності у популяціях шкідливих організмів або виникнення резистентності до пестицидів [2].

На сьогодні на перший план виходить агробіоценологічний підхід до фітосанітарного моніторингу, при якому фітосанітарний стан посівів визначається у масштабі цілісної сівозмінної агроєкосистеми, з урахуванням не тільки чисельності, але й ознак, що адекватно характеризують шкодочинність (ступінь пошкодження/ураження рослин, проективного покриття бур'янами та ін.) [3]. Зокрема, відповідно до інфекційних хвороб рослин, моніторинг повинен забезпечувати: контроль за структурою і мінливістю популяцій патогенів; контроль за умовами, які сприяють виникненню епіфітотій (фактори агротехніки й метеорологічні умови); формування резистентності збудників до пестицидів [5, 6].

Такі обстеження дають загальну інформацію про фітосанітарний стан агроценозу в конкретний період часу. Необхідні також багаторічні спостереження за динамікою поширення хвороб, що дає можливість виявляти роль окремих біотичних і абіотичних чинників у формуванні популяцій певних фітопатогенів та їх взаємодію між собою [6].

В сучасних умовах з метою фіксації патогенних об'єктів в агроценозі, ступеня ураження рослин, зовнішнього їхнього стану в облікових точках все частіше використовуються цифрові фотокамери, різноманітні оптичні системи, що наближають об'єкт до спостерігача й дозволяють здійснити їх комп'ютерну обробку. Спектроналісна система дає можливість завчасно виявити на рослинах контрастні зони, що виникають внаслідок впливу негативних факторів. Великі можливості для фітосанітарного моніторингу сільськогосподарських площ створюють супутникові системи дистанційного зондування ГЛОНАС, GSP [5].

Таким чином, фітосанітарний моніторинг на сучасному етапі являє собою комплекс взаємопов'язаних і послідовних заходів, направлених на збирання вихідних даних про стан шкідливих і корисних об'єктів, посівів і погодних умов, відповідно до фіксованих строків; узагальнення їх для певних територій; встановлення тенденцій розвитку популяцій і прогнозу екстраполяції на майбутнє з метою оптимізації агроєкосистем і раціонального використання засобів захисту рослин.

Бібліографічний список

1. Дудка Є. Л. Інтегрований захист кукурудзи від шкідників і хвороб // Є. Л. Дудка, Н. І. Пінчук, П. В. Солоний // Захист і карантин рослин. – 2007. – Вип. 53. – С. 298-309.
2. Защита растений в устойчивых системах землепользования / Д. Шпаар, Г. Бартельс, У. Бурт и др. – 2004. Книга 4. – С. 142-190.
3. Зубков А. Ф. Агробіоценологическая модернизация защиты растений / А. Ф. Зубков // Третий Всероссийский съезд по защите растений (16-20 декабря 2013 г., СПб). Фитосанитарная оптимизация агроэкоцистем: материалы съезда в трёх томах. – СПб, 2013. – С. 146-150.
4. Основи біологічного методу захисту рослин / М. П. Дядечко, М. М. Падій, В. С. Шелестова та ін. – К.: Урожай, 1990. – 272 с.
5. Попов Ю. В. Экологическое значение мониторинга вредных организмов / Ю. В. Попов // Третий Всероссийский съезд по защите растений (16-20 декабря 2013 г., СПб). Фитосанитарная оптимизация агроэкоцистем: материалы съезда в трёх томах. – СПб, 2013. – С. 68-71.
6. Ретьман С.В. Управління розвитком фітоінфекцій. Концептуальні напрями на зернових колосових культурах / С.В. Ретьман // Карантин і захист рослин. – 2007. - № 1. – С. 19-20.
7. Стригун А. Многогранность защиты сои / А. Стригун, С. Трибель // Зерно. – 2013. - № 11. – С. 109-116.
8. Фитосанитарная оптимизация агроэкоцистем / В. А. Павлюшин, К. В. Новожилов, Н. А. Вилкова и др. // Третий Всероссийский съезд по защите растений (16-20 декабря 2013 г.). – СПб, 2013. – С. 150-158.